

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

■ cărți

Bayraklı, Enes - Farid Hafez (eds.): *European Islamophobia Report 2021*. Leopold Weiss Institute, 2022. 662 p.

A apărut volumul 7 al Raportului European despre islamofobie pentru anul 2021. În această ediție, 35 de specialiști din lumea academică și din societatea civilă au contribuit la realizarea rapoartelor pentru 27 de țări europene. Raportul evidențiază evoluțiile islamofobiei în domenii cheie ca: ocuparea forței de muncă, educația, mass-media, mediul online, sistemul juridic și cel politic. Autorii rapoartelor de țară din acest an au oferit propriile recomandări specifice țării lor, pentru a contracara acest fenomen, alături de o cronologie detaliată a evenimentelor. EIR oferă factorilor de decizie, cercetătorilor, liderilor comunităților și cititorilor obișnuiți, o colecție unică de analize la nivel european despre rasismul antimusulman. Raportul pentru România a fost realizat de către Adriana Cupcea (cercetător ISPMN).

Raportul complet poate fi accesat [aici](#).

Rapoartele precedente le găsiți [aici](#).

Gaal György: *Az erdélyi tudományosság fellekvára. A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem alapításának 150. évfordulójára*. [150 de ani de la înființarea Universității Franz Joseph din Cluj] Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2022. 284 p.

Volumul de față oferă un scurt rezumat al istoriei Universității Franz Joseph din Cluj, fondată în urmă cu 150 de ani, și cuprinde 73 de ani universitari și patru perioade majore din istoria ei. Universitatea a fost cea care a făcut definitiv din Cluj-Napoca un centru științific, numele său a intrat în circuitul educațional internațional. Volumul conține numele tuturor profesorilor, funcționarilor și doctorilor onorifici ai Universității, un catalog al legilor care au guvernat istoria acesteia, precum și o cronologie a învățământului superior din Transilvania din perioada 1557-1945. Paginile sunt ilustrate cu portrete și fotografii documentare.

Kulcsár Beáta: *„Adónyomorítás miatt zárva”. Egy nagyváradi család története (1858-1944)*. [„Închis din cauza represiunii fiscale”. Poveștile unei familii din Oradea (1858-1944)] Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület - Kriterion Könyvkiadó, 2022. 288 p.

În 1930, Emil Vaiszlovich și-a închis hotelul de lux, Hotelul Park din Oradea, afișând la intrare: „Închis din cauza represiunii fiscale!” Inscricția a fost dată jos de către poliție. Cu doi ani mai

devreme Vaiszlovich a fost aproape ucis în bătaie de niște studenți români antisemiți, iar patru ani mai târziu a fost condamnat la închisoare în urma unei confruntări cu autoritățile locale. Cartea abordează evenimentele și episoadele de cotitură din viața lui Emil Vaiszlovich, personaj care a devenit celebru dincolo de granițele orașului. De asemenea, poveștile și strategiile de viață ale mai multor membri ai familiei Weiszlovits/Vaiszlovich sunt explorate în carte, precum și percepțiile contemporane și memoria lor. Prin alternarea scării analizei – de la nivelul individual la cel social – cartea oferă și o perspectivă asupra condițiilor sociale, economice și politice ale vremii: sistemul de arendare a pământului în Bihor, mobilitatea socială, normele de cavalerism, situația minorității maghiare din Transilvania după 1920, precum și tehnicile românești de construire a națiunii. Cartea demonstrează că prin deciziile lor, aparițiile publice și conflictele deschise asumate, indivizii pot aduce schimbare în lumea înconjurătoare.

Martanovschi, Ludmila - Dana Mihăilescu: Representations of the “Aliens Within”: Romanian Jews and Roma in Radu Jude’s Cinema. In Geoffroy de Laforcade - Daniel Stein - Cathy C. Waegner (eds.): *The Aliens Within: Danger, Disease, and Displacement in Representations of the Racialized Poor*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2022, pp. 85-112. <https://doi.org/10.1515/9783110789799-005>

Capitolul este axat pe reprezentarea cinematografică contemporană a evreilor și a romilor – două categorii de „străini din interior” care au fost construite de-a lungul timpului ca fiind periculoase și bolnave – în trei filme ale lui Radu Jude, regizor apreciat al Noului Val al cinematografiei românești. Primul film, *Aferim!* (2015) abordează tratarea romilor ca sclavi în Valahia secolului al XIX-lea, în timp ce următoarele două, *Țara moartă* (2017) și *Îmi este indiferent dacă în istorie vom intra ca barbari* (2018), sunt filme despre Holocaust care reflectă stigmatizarea evreilor și a romilor de către români în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Articolul demonstrează cum operele cinematografice ale lui Jude pun în evidență situații asemănătoare de complicitate și de crimă înaintea și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, precum și atitudini xenofobe și rasiste în România contemporană. Astfel, aceste filme reprezintă mijloace semnificative de practică și intervenție socială care susțin o memorie publică ce trebuie să recunoască discriminarea unor grupuri și „săracia rasializată”.

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Szikaszai Mária: *Életek és történetek egy letűnt világból. Egy 20. századi papi életút mikrotörténeti rekonstrukciója*. [Viața și povestiri dintr-o lume de altădată. Reconstituirea microistorică a unei vieți preoțești din secolul al XX-lea] Kolozsvár: Scientia Kiadó, 2022.

Lucrarea de față reprezintă al treilea volum din seria care prelucrează cele 2400 de documente – corespondență, note, documente oficiale, fotografii etc. – din moștenirea unui preot romano-catolic în România, Tyukodi Mihály (1916-1997), care a trăit aproape pe tot parcursul secolului al XX-lea. Primul volum reprezintă analiza antropologică a practicilor culturale pre-digitale,

respectiv schimbarea condițiilor socio-politice din Transilvania (*Letűnt világok antropológiája és a megismerhetetlen különös szépsége. Szociális kapcsolatháló és kulturális gyakorlat az írógép korszakában*. [Antropologia lumilor trecute și frumusețea stranie a necunoscutului. Rețele sociale și practici culturale în epoca mașinii de scris] Kolozsvár: EME, 2020). Al doilea volum reprezintă descrierea antropologică a documentelor (*Levelek egy letűnt világból. A mindennapok dokumentálása a 20. század papíralapú kultúrájában*. [Scrisori dintr-o lume trecută. Documentarea vieții cotidiene în cultura hârtiei din secolul al XX-lea] I-II. Kolozsvár: EME, 2021.). În sfârșit, al treilea volum reflectă istoria familiei constituită de protagonist, părinții și frații săi pe baza documentelor lăsate în urmă de ei înșiși.

■ reviste, articole

REGIO, 2022/2

Dintre cele două blocuri tematice ale numărului actual unul abordează fenomenul construirii imaginii de sine în Ținutul Secuiesc. Studiul lui Hermann Gusztáv abordează sursele, căile și mijloacele de diseminare ale miturilor legate de originea secuilor (*Hit által teremtetett székely múlt* [Istoria secuiască creată prin credință]), articolul semnat de Eszter Kovács analizează narativele ghizilor turistici din secuime (*Etnicitás az idegenvezetésben. Székelyföldi idegenvezetők narratívái* [Etnicitatea în ghidul turistic. Narativele ghizilor din secuime]). Blocul recenziilor conține un studiu semnat de Magyarosi Sándor (*Nagysármás: egy el nem rendelt tömeggyilkosság története* [Sărmașu: Istoria unui masacru fără ordin]) legat de cartea lui Kovács Szabolcs care abordează relațiile interetnice și masacrarea evreilor din Sărmașu în timpul ocupației militare maghiare (16-17 septembrie 1944).

Articolele pot fi vizualizate [aici](#).

Gheorghiu, Oana Celia - Alexandru Praisler: Hate speech revisited in Romanian political discourse: from the Legion of the Archangel Michael (1927-1941) to AUR (2020-present day). *Humanities and Social Sciences Communication*, 2022/9. <https://doi.org/10.1057/s41599-022-01228-y>

Ultra-conservator, ultra-ortodox, naționalist și xenofob, pledând pentru „familie, națiune, credință și libertate”, partidul Alianța pentru Uniunea Românilor a făcut o campanie insidioasă, atât pe rețelele de socializare, cât și în zonele rurale mai sărace ale României, luând un avânt la alegerile din 2020 pe care puțini îl puteau prevedea. Bazându-se pe abordarea istorico-discursivă (Discourse-Historical Approach) lucrarea de față își propune să analizeze mostre dintr-un discurs al unuia dintre liderii/ideologii de AUR, comparându-le cu discursul incendiar care a deschis calea spre acapărarea puterii de către legionari în 1940.

Matras, Yaron - Márton A. Baló - Kirill Kozhanov - Daniele Viktor Leggio - Jakob Wiedner: "Romani". In Lenore Grenoble - Pia Lane - Unn Røyneland (eds.): *Linguistic Minorities in Europe Online*,. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 2022.
<https://doi.org/10.1515/lme.18104356>

Linguistic Minorities in Europe Online (LME) oferă o documentație cuprinzătoare despre minoritățile lingvistice indigene și imigrante din Europa. În prezent conține, printre altele, articole despre limbile bască, bretonă, croată, frisonă, maghiară, irlandeză, limbile sami, respectiv variantele limbii turce ca limbi minoritare. LME conține o varietate de materiale, precum: articole standardizate de prezentare generală a unei anumite minorități lingvistice, articole de cercetare aprofundată pe subiecte specifice privind limbile minoritare europene/minoritățile lingvistice, elemente multimedia (materiale audio, video, imagini), surse primare ca texte originale, transcrieri, glosare, note de teren etc. Baza de date conține și un motor de căutare complex. Recent a apărut prezentarea generală a limbii romani.

LME poate fi accesat [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.